

**IS HET LOT VAN DE STEENBIKKER *Helicigona lapicida*
(LINNAEUS, 1758) OP DE IJSSELMEERDIJK TER HOOGTE VAN
SCHELLINKHOUT NU VOORGOED BEZEGELD?**

door

H.K. Mienis

Sinds de ontdekking van de Steenbikker *Helicigona lapicida* (Linnaeus, 1758) tussen de stenen van de IJsselmeerdijk ter hoogte van Schellinkhout door J.H. Aafjes in 1934 (Anoniem, 1934a), is er onenigheid geweest over de vraag of deze soort zich daar wel of niet voorgoed gevestigd heeft. Zo schreef bijvoorbeeld Neuteboom (1955) dat tijdens een bezoek op 7 mei 1955 helaas vastgesteld moest worden dat *Helicigona* zich daar niet heeft kunnen handhaven. Acht jaar later vond Groot (1963) de soort echter toch levend op de dijk aan het eind van het dorp! Op 10 september 1965 vond dezelfde auteur geen enkel exemplaar, maar ruim een maand later, op 16 oktober was het weer raak: enkele levende exemplaren (Groot, 1965).

Tijdens mijn onderzoek naar het voorkomen van *Cernuella virgata* (Da Costa, 1778) langs wegen en dijken in de kop van Noord-Holland, heb ik de Steenbikker diverse malen in de periode 1965-1969 nabij Schellinkhout aangetroffen. Echter beslist niet altijd. Succes bij het zoeken naar deze slak werd geheel bepaald door de weersomstandigheden. Tijdens of vlak na een regenbui werden altijd rondkruipende Steenbikkers waargenomen, op droge, zonnige of schrale, windrige dagen nooit.

Uit al deze observaties blijkt dat *Helicigona lapicida*, waarvan wel eens is aangenomen dat ze in de twintiger jaren op de dijk met zuilenbasalt uit Duitsland is terecht gekomen (Anoniem, 1943b), tot 1969 met zekerheid nog aanwezig was in Schellinkhout. Daarna heb ik de Steenbikker door mijn verhuizing naar Israël uit het oog verloren.

In het voorjaar van 1994 heb ik de dijk bij Schellinkhout nog eens vluchtig op slakken kunnen onderzoeken. Hoewel hierbij enkele soorten aan het licht kwamen die nog niet van de Westfriese Omringdijk gerapporteerd waren (Mienis, 1994) kon van *Helicigona* geen spoor gevonden worden. Dat kwam beslist niet door het weer, maar vanwege het feit dat de dijk en vooral de versterking aan de IJsselmerzijde nog al wat veranderd is.

In het verleden gaven de op elkaar gestapelde steenbrokken en zelfs de netjes in het gelid staande basaltzuiltjes aan de Steenbikker ruime gelegenheid om zich tijdens ongunstige weersomstandigheden te verschuilen. In het voorjaar van 1994 bleek de Omringdijk nabij Schellinkhout echter gerestaureerd te zijn met Scandinavische zwerfstenen uit Polen, terwijl de ruimtes tussen en onder de stenen opgevuld waren met gemalen vuursteen of granietbrokjes (zie ook Verhofstad, 1994). Hierdoor heeft de dijk wel een netter uiterlijk gekregen, maar geeft deze steenglooiing geen enkele kans van overleving aan onze Steenbikker. Ik heb dan ook het vermoeden dat een van de malacologische paradepaardjes van de Noordhollandse IJsselmeerdijk: *Helicigona lapicida*, de dupe is geworden van deze dijkrestauratie.

Summary

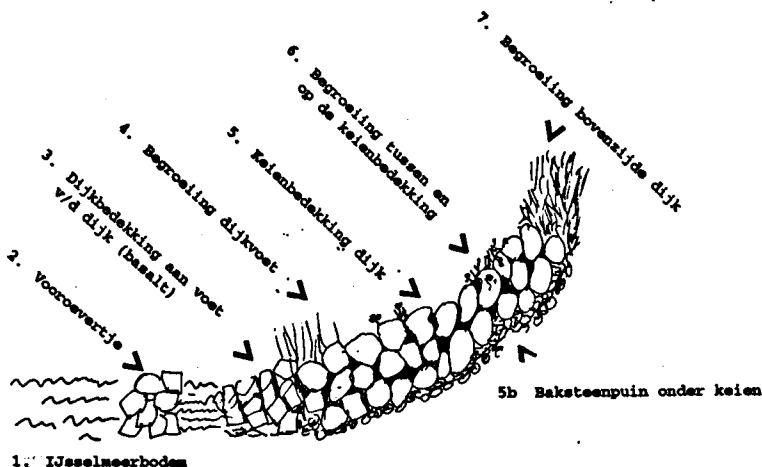
Helicigona laticida, known to occur among the stones of the IJsselmeerdike near Schellinkhout, prov. North-Holland, since 1943, has most probably disappeared from that site recently due to renovations of the dike.

Literatuur

- Anoniem, 1943a. Mededelingen aan de leden. Corresp. blad Ned. Malac. Ver., 21: 125.
 Anoniem, 1943b. Verslag van de wetenschappelijke vergadering Corresp. blad Ned. Malac. Ver., 22: 126-128
 Groot, C., 1963. Molluskenrijkdom in Schellinkhout. Corresp. blad Ned. Malac. Ver. 106: 1102-1104.
 Groot, C., 1965. Nog eens Schellinkhout. Corresp. blad Ned. Malac. Ver. 113: 1185-1186.
 Mienis, H.K., 1994. Nieuwe landslakken op de Westfriese Omringdijk. Het Hoornblad, 1994.
 Neuteboom, W.H., 1955. *Helicigona laticida* bij Schellinkhout weer verdwenen. Corresp. blad Ned. Malac. Ver. 59: 560-561.
 Verhofstad., J., 1994. Scandinavische zwerfkeien in de Westfriese Omringdijk. Noordhollands landschap 21 (3): 23.

Adres van de schrijver:

National Mollusc Collection, Berman Building,
 Dept. Evolution, Systematics & Ecology,
 Hebrew University, 91904 Jerusalem, Israel

Biotop van de slak *Helicigona laticida* (L.) -Steenbikker- op de Westfriese omringdijk nabij Schellinkhout. De dieren komen vooral voor in type 5 + 5b.

(Behoort bij: Bruyne, op de Bres voor de Steenbikker *Helicigona laticida* bij Schellinkhout)